

in Utrecht. Bij de Nederlandse Spoorwegen bleef hij evenwel slechts drie jaar in dienst; in '25 werd hij werktuigkundige bij de Bataafse Petroleum Maatschappij op Curaçao. In de raffinaderij van de BPM braken nogal eens branden uit – hij was steeds bij de eersten die ze blusten, en in '28 bedwong hij zelfs geheel alleen een brand die uitgebroken was op een in de haven liggende tanker welke met het oog op het explosiegevaar al door de bemanning verlaten was. Het geredde schip liet hij aan de BPM over. De maatschappij gaf hem vrije keus ten aanzien van een beloning. Die keus stond spoedig vast: opleiding als beeldhouwer bij de Amsterdamse Academie voor Beeldende Kunsten. De BPM gaf hem toen f 500 reisgeld en f 720 voor één jaar studie. Dat was nogal schriel want die studie duurde normaal minstens twee jaar. Van der Veen keerde niet naar Curaçao terug: hij voltooide zijn opleiding, trouwde (er werden twee dochttertjes geboren) en trachtte als beeldhouwer zijn brood te verdienen. Dat viel niet mee. Er waren in de jaren '30 perioden dat zijn vrouw en hij nog geen gulden in huis hadden om in de z.g. muntmeter te doen.¹ Langzamerhand kwamen er opdrachten: van particulieren, ook wel van de overheid. De Spoorwegen lieten hem beelden vervaardigen voor het nieuwe viaduct bij het Centraal Station te Utrecht. Zijn politieke belangstelling was in die tijd gering, maar van het nationaal-socialisme en het Nazi-bewind had hij een instinctieve afkeer en deze werd in het over het algemeen fel antifascistische Amsterdamse kunstenaarsmilieu waarin hij zich bewoog, versterkt.

Bij het begin van de bezetting was van der Veen blokhoofd van de luchtbescherming in Amsterdam-zuid waar hij woonde. In juli '40 weigerde hij de Ariërverklaring te tekenen die opeens door de leiding van de luchtbescherming voorgeschreven werd. Later in '40, maar vooral in '41 ging hij, eerst in de kring der beeldhouwers, later in wijdere kring actie voeren tegen de plannen voor de Kultuurkamer. Hij was een van de opstellers van het in februari '42 bij Seyss-Inquart ingediende adres van kunstenaars tegen deze Nazi-instelling. In het midden van die maand ging hij illegaal leven; hij bracht vrouw en kinderen op een ander adres onder dan het zijne (zulks om te voorkomen dat via hún arrestatie pressie op hem uitgeoefend zou worden), meed zorgvuldig alle contact met hen en werd spoedig als redacteur van het illegale blad *De Vrije Kunstenaar* maar ook in ander verband volstrekt opgezogen door het illegale werk.

¹ Veel mensen hadden in die tijd 'muntmeters' in huis. In de elektriciteitsmeters gebruikte men veelal gulden, in de gasmeters 'muntjes' die men bij winkeliers kon kopen. Was dan de corresponderende hoeveelheid stroom of gas verbruikt, dan moest men opnieuw een gulden of een 'gasmuntje' in de meter doen.